

A las vuyt á fer beguda,
á las dotze á fe 'l dinar...
Aixís que 'l sol va á la posta
ja 'l crida la seva gran.

— ¡Mireu si 'n tinch al ruch d' herba
d' ensá qu' he pujat del mas!
¡Qué 'n farem demá de festa
qu' es diumenje y Sant Joan!

¡Va, pare, deixeu la feyna,
que ja passan los ramats
y toca l' *Ave-Maria*
la campana del Ordal!

Tot ohintla 'l llenyatayre
lo ruquet ha carregat:
ja besa á la seva filla,
ja 's posa al coll la destral.

Y tots tres, trasca que trasca,
van baixant del pinetar
cap al seu maset que fuma
entre 'ls noguers de la vall.

— ¡Va, mare, que per fora
ja volta la tenora
y l' Aplech desseguit comensará!
Mireu, pe'l mas del Mora,
mireu qué gent que hi va.

— Jo ja estich be. Tu, filla,
arréglat la faldilla
que 't compri á Roda, y 'l giponet morat.
Mes, digasme, pubilla,
¿d' ahir, qué m' han contat?

— Anit, mentres prenia
la fresca á l' Abadia,
me va cridar l' hereu del Molí gran,
y 'm va dir que volia
venir á Sant Joan.

Y 'm va dir que ab vos are
parlaria, y que al pare
volia demanarme per muller.
Després... Després, ay mare,
¿de plans que me 'n va fer!

— ¿Y tú l' estímas, noya,
que 'n parlas tant cofoya?
¿Es que ja no 't recordas del Peret?
¿Si fessis aixó, noya,
seria ben mal fet!

— No, mare. ¿A cás podria?
¿Qué no sabeu que un dia
(y per cert que compleix avuy un any)
que sols seva seria
li vaig jurar plorant?

L' hereu que 's casi ab rica,
que te argent y trafica,
jo us vull sols á vosaltres, y al Peret,
y á ma caseta xica,
y al nostre molinet...

Mes va, sortim á fora,
que ja s' ou la tenora
y l' Aplech desseguít comensará.
Mireu, pe'l mas del Mora,
mireu qué gent que hi va!

F. BARTRINA.

BRINDIS

EN LO DINAR DELS JOCHS FLORALS D' ENGUANY

Companys, alsém la copa,
trinquém fort, que senti Europa
'l que som y 'l que volém;
ja que á casa nó 'ns escoltan,
y com fills externs nos contan,
nostres desitjs pregoném.

Tenint Deu, salut y feyna
poch nos manca, mans á l' eyna,
cor enlayre y prechs al cel,
que si avuy lo pa s' afanya
y tot just per viure 's guanya,
guanyarém demá pa y mel.

Marxi avant nostra bandera,
qui un sol cop guayti endarrera
no pot dur la nostra sanch,
qui no estimi llengua y terra
á sos butxins fent la guerra,
podém dir te 'l cor de fanch

Primé 'ns manquí la memoria
qu' enllotar la nostra historia,
á la patria fent un tort.
Si la via 'ns volen torça,
tinguém honra, seny y força
per portar la barca a port.

Las tempestas de la vida
poden dur gran embestida,
que tart ó d' hora 's desfán;
aprofitánt la bonansa,
nostres drets, ¡nostra esperansa!
si Deu vol hi arribarán.

Perque sia, alsém la copa,
trinquém fort, sápigá Europa
'l que som y 'l que volém;
ja que á casa nó 'ns escoltan,
nostres cors tampoch hi contan,
cantém, trinquém y beguém.

JOAQUIM CABOT ROVIRA,

1 Maig 87.

SEMPREVIVAS

I

Quan torne al reverdir la passionera
enrera l' aureneta lo seu vol
y anuncie la gaya primavera
lo cant del rossinyol,

las ilusions que creyas assecadas
tornarán á reneixe y á flori
y per més que m' ho juras mil vegadas
no pensarás ab mí.

No hi pensarás y acabará ab ma vida
en ton cor lo que 'n dius amor etern
y per mí al contemplar ma fé escarnida,
lo cel será un infern.

II

No hi posís no semprevivas
damunt ma caixa de mort;
val més, si es cert que m' estimas,
que te las guardes al cor.

III

D' amarga pena ab l' ànima tranzida
á Deu li he demanat que 'm des la mort,
si es que hi te de tornar perdent la vida
la pau á n' el meu cor.

Més ara, penedit, altra vegada
li prego que no acabe 'l meu sofrí;
que ni al cel vull anar ¡oh ma estimada!
si tu no hi vens ab mí.

MIQUEL LAPORTA.

DESITX

Allá en aquella platja deliciosa
que de abdos escoltà lo jurament,
tots dos juntets, la meva vida hermosa,
jo mirantme en tos ulls y tu, amorosa,
jugant ab mos cabells, junt ab lo vent:

Rossegantse l' onada esmeragdina
per son jas d' or, fins á tocar-te 'ls peus,
afalagante com á bella ondina
que 'n son bres de conquilla nacarina
eixis á rebrer lo somris dels Deus:

Ombrejats nostres caps á la vegada
per murtras y llenstriscas, del clar sol,
extendre 'l cel llur volta satinada
que veuria per entre la enramada,
com espills de tos ulls ab que 'm consol.

Jo 't diria á prop teu, més amoretas,
que 'l papalló á la bosqueta flor,
remerciant las tas bellas miradetas,
que 'l foch atian, vivas é inquietas,
que tu vares encendrer en mon cor.

Com dos floretas que l' oreig acosta
y confon un moment, un bes no més
aixís al aire pur d' aquella costa
juntariam los llabis, fets á posta
per juntarse amorosos en un bés.

Mirantnos fit á fit, de las miradas,
saltaria 'l llampech de la passió
y nostras testas per l' amor juntadas
fregarian los llabis, ubriacadas
del bes, que fora l' espatech del tró...

Un poema d' amors pels dos seria
lo jorn aquell, aquell moment diví;
parlarias; l' aucella callaria
y la onada zumzant s' acostaria
per escoltar ta veu de serafi.

Que conmosa d' amor y pler sens mida
tancaria ma ditxa ab un «jo t' ám»
que fora 'l fiat de la meva vida,
lo sol després de l' auba benehida,
satisfeta il·lusió per que alenam.

Y aixís dolsas las horas passarian;
vers á ponent, s' amagaria 'l sol,
los colors de lo cel se pérderian
y las onas del mar s' entristirian,
com jo quan veig tos ulls vestits de dol.

Y en dols ensopiment, en las cadenas
de tos brassos hermosos mitj lligat,
escorrers sentiria per tas venas
tot lo foch de ton cor, de que van plenas,
com rius de lava, baix d' un mont nevat.

Y mitj badats los ulls: cluchs devegadas
per no cegals dels teus á la claró,
me sentiria atret per tas miradas
com adormidas senten las onadas
la forsa de la lluna ab sa atracció.

Y un altre bes, llavors ressonaria,
després un altre, llarch, molt llarch, sens fi,
que en un tot sol, tants besos tancaria,
com estrelles apaga 'l rey del dia,
quant ix vestit de foch de bon matí.

Correm'hi allà al moment, dolsa amoreta,
l' amor, vida del cor, vol que hi anem,
es nostre Deu, la sava que 'ns alleta:
obeim al amor bella nineta,
obeim al amor, que allà tindrem,

Al lluny l' immensitat de las onadas
amunt, l' immensitat de lo blau cel,
y entre las nostras ánimas amadas,
la immensitat de dos passions sagradas,
que posan l' una en l' altre son anhel.

TEODOR VIDAL.

*
* *

¿Abont vaig fulla arrabassada
per lo vent de la tardor,
pel desert d' aquesta vida
rodolant entre la pols?

Arréu abismes me cercan,
arréu timbas sense fons,
¡oh Deu meu, donam las alas
de l' àliga ó del voltor!

¿Quin alé brolla de dintre
que 'm va xuclant poch á poch?
Si la vista al cel no enlayro,
perdo l' esma y caych al fons!

Llum, Deu meu, llum esplendent,
que ja 'm cansa la foscor:
¡cóm me migro d' anyoransa
per un raig hermós de sol!

Si me 'l negas, fes que sente
la xardor de son bes dols,
com sentia 'l més puríssim
de la mare, en mitj del front.

EMILI COCA Y COLLA DO.

UNA ABRASSADA

Als mallorquins, ab motiu de la última expedició de provensals y catalans
á l' illa daurada.

Mallorquins, una abrassada,
ben estreta, de germans.
Nostre cor ja os coneixia,
que si 'l mar es un crestall,
somniaient hem vist las illas
com tres bressols de coral;
las gavinas que s'hi gronxan
vostres amors han contat,
ab la fresca marinada
vos sentiam respirar;
ab las onas que venian
arribaban vostres cants
y ab las velas mallorquinas
encaixadas d' amistat.
Bons amichs, una abrassada,
ben estreta, de germans.

Nostre cor ja os conexia
que sou sanch de nostra sanch,
vostra historia, filla nostra,
vostra parla, 'l catalá.
La fé santa nos iguala,
estimaui 'l qu' estimam,

resau als sants de la terra,
 anyoráu lo Montserrat;
 com nosaltres teniu glories,
 teniu héroes, teniu sants;
 endressau cants á la pátria,
 desitxau salut y pau;
 com si fóssem d' una pessa
 aspirám á uns ideals.
 Mos germans, una abrassada,
 ben estreta, ben coral.

Ja que som d' una familia
 y 'ns uneix vincle sagrat,
 treballém per casa nostra,
 femnos dignes dels passats;
 aixequém noble creuhada
 contra befas y tirans,
 nostre nom y la nostr' honra
 no deixém mercadejar,
 vindiquemnos de l' escarni,
 defensém lo tros de pa
 que se 'ns roba y regateja.
 lleys y drets sent respectar.
 Que si abir lo Rey Don Jaume
 Deu y pátria 'ns va llegar,
 sa fillada, que no es borda
 conservar-la deu jurar.

.
 Jurament n' es la abrassada
 ben estreta, ben coral,
 que vos portan á Mallorca,
 provensals y catalans.

JOAQUIM CABOT ROVIRA.

Barcelona, Maig 87.

¡CAP-VESPRE!

¡Oh cap-vespre anyorat en que 't besava
foll de ventura y ubriacat d'amor
y de ta boca falagué escoltava
lo jurament ab que 'm vas dar ton cor!

¡Quan prest passares y com vol la pensa
retrèuret sèmpre en mon etern bregar
pel mar de duptes hont febrós me llença
la sort que enveja mon inmens gosar!

Prou 't recordo; á la claror del dia
tímida fosca succehia arreu
y allá en l' arbreda 'l darrer cant moria
que l' aucell feya ab apagada veu.

Y tot callava, y 'l parral fresquívol
va ser lo tálam que á l' Amor cubrí
quan ton pit verge que alenava altívol
deixá de serho bategant per' mí.

¡Oh Deu cent voltas! En tos ulls claríssims
si que hi vaig veure l' infinit del cel
y acorts angélichs als sospirs suavíssims
fuits de ta boca deixondintse en mel.

Tu m' estimavas; de ma ditxa certa
proba vas darmen lo cap-vespre aquell
que á l' esperança de desitx rublerta
ab tas besadas vas posá 'l sagell,

M. L.

LO PASTOR FOLL

I

VIATJANT per Espanya 's trovan molt sovint grans encontradas solitarias y del tot nuas ermas, secas, sense pobles; ab montanyas peladas, de color bruna ó cendrosa, y al peu d' ellas camps inmensos de pedregall abont tot just fan sentir lo seu flayre, á la primavera, las migradas farigolas. Turons y marges rosegats per l' aygua, xaragalls sens curs segur, que ratllan la planura: alguna qu' altre casa de tapia enrunada d' ahont la fam ne va foragitar los habitants, son los únichs tochs que donan caràcter á tant pobres paisatges. Algun vol de corps que tot eridant las atravessa ó 'l xiulet d' una óliva que té 'l niu en un tros de sostre d' una de las casas enrunadas, son los únichs sers y sorolls, encara feréstechs, que donan animació á tant miserable cuadro. Ni una riereta d' aigua, ni un sol arbre, ni un bri d' herba 's trovan que suavisin l' aspre pedregall, passat d' aquellas farigolas que sols matisan un poch la negrosa planura, á la florida, perque la animada primavera vol deixar rastre del seu pas fins en los recons més tristos y solitaris de la terra.

Un dels nostres principals camins de ferro n' atravessa un de aquestos despoblats, durant mes de trenta kilòmetros; essent la via en aquella part com un diàmetre del pla erm ahont va posada, ja donchs que tot l' horisó 's veu com un rotllo partit en duas parts iguals en extensió, encara que no del tot simétricas. Una serra gegantina d' ahont sobressurten pichs cubérts tot l' any de neu s' hi veu pel costat

de tramontana; turons argilosos, faltats de vegetació y de pobles, s'extenen paralelament á la via per la part de mitjorn. La gran serra, ahont la neu tot l'any s'hi congria, se confon ab los núvols allá al lluny en lo límit de l'horisó y, entre ella y la via, de tant en tant s'hi aixecan uns turons arrengrats ab runas de parets en lo cim, com si en altres centurias haguessin fet una ratlla de fortificacions pera contenir las correrías del molestós serrahí.

En tota aquella llargada de trenta kilòmetros no hi ha mes qu'una estació entremitj, poch mes ó menos á la meytat de la distancia, y aquella estació no correspon á cap poble qu'estiga pròxim, ni pera servir als pobles está feta, sino que hi fou posada pera ferhi creuhar los trens. Ella y las casetas dels guardians de la via son las únicas habitacions humanas que en tota aquella estesa de l'incult terror se veuhen y pot dirse que en ella son verdaders oassis alguna qu'altre petita fondalada ahont la verdor s'hi veu ulla, y en ellas hi peixan alguns remats, y 'ls hortets que plantan y cuydan los guardians de la via al voltant de sas casetas.

Lo telégrafo y 'l camí de ferro son un anacronisme en aquestos despoblats y 'l filferro quant brunz y la locomotora quant xiula sembla que evoquin, al passar per allá las forsas amagadas é inactives de la terra perque surtin á trevallar y á donar vida á la civilisació qu'ells simbolisan; mes ni 'l xiulet agudíssim del vapor ni la remor del tren trovan ressó per aquella soletat y sols fan aixecar algun aucell selvatge que allá 's creya segur ó be fan fugir un remat d'ovellas, únich producte útil d'aquell desert.

Un dia del mes de Desembre de 1864 hi havia en aquell erm una boyra tant espessa que 'ls maquinistas y conductors portavan encesos los fanals del tren y 'ls guardians, també ab los fanals de color encesos, feyan las senyas, com si fos de nit. La Terra havia donat mes d'un ters de la seva volta, á mitja nit comensada, per lo que 'l sol ja 's trojava aixecat sobre l'horisó; mes no donava la forsa necesssaria pera desfer la boyra y aquesta s'arrastrava penosament per lo pla y las fondaladas. L'aire era fret y humit y criava 'l gebre y del grau intens d'aquest ne donavan mostra 'ls filferros del telégrafo qu'estaxan recuberts d'una capa de gel groixuda com un dit.

Trist era 'l jorn y fadigós pera viatjar. La máquina relliscava y feya retrassar lo tren; los empleats sufrian per l'intemperí y mes encare per l'ansia que tenian de fer lo viatge ab regularitat y al viatjer li faltava horisó pera estendrer la vista, donchs se trojava com ficat dintre d'un tunel d'aire opach, humit y glassat. Lo primer tren

que 'l dia y á l' hora á que 'ns referim passava per aquell despoblat, era de viatjers; y, quant ja feya alguns minuts que corria per aquell pla tant desert y solitari, de sopte la máquina 's posá á donar repetits y agudíssims xiulets d' alarma ordenant una brusca parada. Los guardafrens obehiren ausiliant al maquinista pera deturar lo tren ab la possible energia y á tots los viatgers los hi va fer un salt lo cor. Lo tren pará en pochs segons y alashoras instintivament los viatgers tregueren lo cap per las finestras y, 'ls mes curiosos é impacients, obriren depressa las portellas y baixaren. Ja 'l conductor *jefe* de tren ho havia fet avans qu' ells y, haventse fet cárrech de lo que ocurria, notificá al públich que 's tranquilisés, que no hi havia cap novetat d' importancia; solament qu' una pobra bestiola havia atravessat la via fora d' un pas á nivell y havia sigut agafada per la locomotora. Era un badell que s' havia esbarriat d' un remat que no molt lluny de la via pasturava, y al ser agafat per la máquina quedaren las sevas despullas embolicadas ab lo mecanisme y aixó fou causa de que 'l tren hagués d' estar un bon ratet parat. Lo conductor va suplicar als viatgers que tornessin al seus llocs porque 'l tren seguiria aviat la seva marxa, aixís que 'l maquinista tindria la máquina arreglada. Tots obehiren tornant als cotxes; lo segon conductor y 'l revisor de bitllets anaren tancant las portellas y, recordantse alashoras lo conductor *jefe* del tren que prop d' aquell lloch hi havia un pas á nivell y la caseta del seu guardiá, va estranyarse que aquest no comparegués, tant mes cuant era un guardiá conegut per tots los empleats com un dels mes zelosos en lo cumpliment del seu deber; y, mentres lo maquinista acabava d' enllestir la seva feyna, aná un poch enllá per la via pera interrogar al guardiá y ab gran esglay va véurer prop de la caseta, en lo siti en que acostumava á formar cuant passava un tren, lo cos estés d' aquell infelís, ja cadáver, tenint encara prop seu lo fanal ab lo que havia cubert lo derrer tren del dia anterior. Son cos estava cosit de punyaladas y las mes dolentas eran donadas traydorament per la esquena y costats interessant las mes delicadas entranyas. Lo cadáver estava estés en tota la seva llargada del raill, lo que feu enténdrer al conductor que l' assesi havia colocat ab tal posició al cadáver porque 'l primer tren que passés per aquell erm ne fes bocins y d' aquest modo contar ab la impunitat de tant horrorós crim; mes aixó no 's verificá per lo fet, que podria dirse providencial, d' haver deturat al tren lo badell que, enmitj de la boyra, fou atrapat y mort per la locomotora.

Lo conductor, groch com la cera, retrocedi cap al tren, comunicá

als demés empleats y als viatjers lo que ocorria y, degudament, ausiliat, marcá ab unas estacas que 'l maquinista tallá d' una travessa vella de la caseta, la posició en que trová 'l cadáver; retiraren després aquest de la via, pera deixarla franca, y presas las notas corresponents pera esténdrer l' acta d' aquell trist aconteixement, encarregá la custodia del mort á un peó de la brigada que al sentir los xiulets d' alarma de la máquina, acudi pera ausiliar al tren. Aixó fet, y tornats als seus respectius llochs, alguns viatjers, á qui la curiositat havia tret novament dels carruatjes, continuá 'l tren la seva marxa sens cap mes accident fins al punt de la seva arribada.

Lo conductor *jefe* del tren, com aixís li calia ferho, doná part de lo ocorregut al *jefe* de la primera estació que trovaren qui avisá immediatament á la autoritat del terme ahont l' accident havia succehit. Aquella autoritat se constituí en dit lloch, ab la possible pressa y, fetas las primeras diligencias pera descobrir al culpable, maná que donessin sepultura al difunt, lo que cumpliren los mateixos peons de la brigada portantlo ab una civera qu' improvisaren, al fossar del terme, á fi de donarli terra sagrada; y, avans d' allunyar-se de la via, un d' aquells peons, que era un xich destre y home compassiu, ab dos trossos de fusta que tallá de la mateixa travessa qu' havian tret las estacas va fer una creu y la fica en terra sobre del marge, pera excitar ab ella la pietat dels vianants.

PAU SANS Y GUITART.

(Seguirá.)

Del llibre publicat fa poch ab lo títol de « La poesia popular búlgara », per *Un Folklorista rimayre*, copiém á continuació las següents composicions, que donan bona proba de lo triat de la colecció que baix aquell pseudónim doná á coneixer un de nostres més inspirats poetes.

L' APOSTA DEL ROSSINYOL

Maria se 'n va á l' horta,
fins al magraner rotx,
ran la pomera estiua,
sota 'l roser en flor.
Ella 's posa á la feyna,
broda un blanch mocador,
y del roser de sobre
li parla un rossinyol.
— Cantém, cantém, Maria:
si tu cantas millor,
tu 'm tallarás les ales,
les ales fins al coll,
tu 'm tallarás les ales,

los peus fins á genoll;
cantém, cantém, Maria:
si jo canto millor,
jo 't tallaré les trenes
que 't pegan als talons.—
Dos dies y tres dies
varen cantar tots dos;
á Maria que guanya
ja 'n prega 'l rossinyol:
—No 'm tallis, no, Maria,
los peus fins á genoll,
no 'm tallis, no, Maria,
les ales fins al coll
que tinch fillets que 'm creixan
y d' un te 'n faré dó.—
Maria diu llavors:
—Oh, rossinyol xamós,
ja 't perdono les ales,
les ales fins al coll,
ja 't perdono les ales,
los peus fins á genoll;
cúyda á tos fillets, cúyda,
després pórtamen dos,
l' un que m' adormi al vespre,
l' altre que 'm cridi al jorn.

LA PERDUA

Desde la font á casa,
desde casa á la font,
Neda, la esbelta Neda,
ja 'n pert, per desconsol,
son cintoret de plata,
son fi collaret d' or.

Se 'n torna camí enrera
y encontra un brau minyó:
—Ay, jove, galant jove,
m' hauriau trobat vos
mon cintoret de plata,
mon fi collaret d' or?

—Ay. noya, bella noya,
si jo hi trobat en lloch
cap cintoret de plata
ja 'm torni ¡tandebó!
una serp cargolada
entorn de vostre cos.

Ay, noya, bella noya,
si jo hi trobat en lloch
cap collaret d' or fi
ja 'm torni ¡tandebó!
una serp cargolada
entorn de vostre coll.

MARKO

—Verda bosquina, si m' ho vols dir:
perqué 't mustigas tan demati,
ó foch ó gebre t' han assolit? —

Verda bosquina respon aixís:

—Oh valent Marko, be t' ho vull dir:
si ja 'm mustigo tan demati,
ni foch ni gebre m' han assolit;
mes, l'Alarb negre ha passat per mi,
tres encordades du de catius,
l' una tota ella palicarichs,
l' altra tota ella noyes jolius,
l' altra tota ella núvies gentils;

á ton més jove germà hi he vist,
la dels palicars feya seguir,
á ta germana també hi he vist,
la de les noyes feya seguir,
á t' amor dolça també hi he vist,
la de les núvies feya seguir. —
Lo valent Marko dolsament diu:
— Verda bosquina, si m' ho vols dir:
dónchs, l'Alarb negre per hont seguí? —
Verda bosquina respon aixís:
— Oh valent Marko, be t' ho vull dir:
per la dressera de mal camí. —
Marko ja 's gira, s' allunya ardit
per la dressera de mal camí,
ja troba prompte 'ls pobres catius
y al Alarb negre dolsament diu:
— Jo, oh Alarb negre, so ballari,
si vols qu' ensenyi un ball als catius,
los teus dos sabres dexam un xich. —
Ell, l'Alarb negre, hi va consentir,
y 'l valent Marko, sabres als dits,
balla que balla com ballari;
mes, l'Alarb negre 's distreu un pich,
Marko que branda 'ls dos sabres fins
y son cap rinxo parteix pel mitx.
Després deslliura tots los catius
y plegats tornan á son pays.

LO PASTOR FOLL

II

' infelís guardiá que trovaren assesssinat era home d' uns cinquanta anys, de molta alsada; pero sapat y encara vigorós. Tenia la cara bruna, assahonada pel sol y la serena, que tot l' any rebia, puig que 'l moviment de trens per aquella secció sols li deixava sis

horas escassas pera dormir. Era forsós ferne divuit diarias de servey, casibé tot l' any perque l' estat financier de la companyia no permetia posar mes personal y era precis arreplegar totas las micas.

Duya tota la barba, espessa y de pel curta y sota la seva gorra d' uniforme s' hi veyan lluhir un front blanch y una calva, finament acarminats, que contrastavan ab lo seu rostre ferreny combatut per l' intemperí. Lo poch cabell que tenia encara conservava la negror, esceptuant en las polseras que eran ja molt blanquinosas y guardavan armonia ab lo tó cendrós de la poblada barba.

En lo seu port, sempre endressat, en la netedat que 's veyá en la seva caseta, per ell mateix cuydada, ja donchs que vivia sol, se donava á enténdrer qu' era home metódich y diligent y que estimava la seva persona.

Passat del temps qu' havia d' estar format prop del pas á nivell pera custodiar lo pas dels trens y del que, un dia qu' altre, especialment los diumenjes, á ratos perduts empleava en endressar la caseta y conreuhar lo seu hortet; lo restant del dia lo passava cuydant lo tros

que tenia al seu càrrech, inspeccionant ponts y alcantarillas; desembrassant los passos d'aygua y 'ls caminals y mirant los ferros de la via de cap á cap y las sevas junturas; apretant las femellas dels caragols que s' haguessin afliixat y fentse càrrech dels ressalts que 's notessin en la via, pera advertirho al capatás de la brigada, á fi de corretjirlos avants de que prenguessin mes peu y poguessin produhir lo trencament d' una mòlla dels carruatjes ó d' un fusell ó be un descarrilament.

Era un esclau del seu deber. En temps d' estiu, quant la nuvolada feya sentir la seva pahorosa remor y s' acostava entenebrada desplegant llamps y centellas y esgarrifosos trons: tant si era de nit com de dia y encara que fos llunyana la hora de passar un tren, agafava ab desfici'l capot y se n'anava, malgrat la pluja, cap al punt de mes perill, qu' ell ja tenia ben estudiat, tement que la rierada no destruhís algun pont ó terraplé. Aixó ho feya al impuls tant sols dels seus sentiments humanitaris y sabent que tal sacrifici no li havia de portar ni gloria ni profit; y fins que las ayguas minvavan y corrian inofensivas, per lo seu llit natural, no se 'n tornava á la caseta. A las horas solament, satisfet de la seva conducta, descansava de bo y dormia com un sant.

En temps d' hivern no 'l deturavan la neu ni 'l glas ni la furienta tramontana. De nit ni de dia may faltava en lo seu lloch al passar los trens, y si la boyra, germana de la nit, cubria la terra de fosc, redoblava sa vigilancia pera donar als trens las senyas corresponents. Per aixó 'l conductor estranyá no veurel acudir en ausili del tren lo dia en que aquest va deturarse, majorment havent donat la máquina xiulets molt alarmats. Per forsa havia d' estar malalt ó haver suferit una gran desgracia quant ab tal accident no 's notava la seva presència. Per aixó 'l conductor, al véurel estés en la via, en mitj del seu esglay y compassió soptadament va pensar: ¡Vetaquí porque no formava 'l pobre guardiá en lo seu lloch!

*
* * *

Era dels empleats mes antichs de la casa. Va entrarhi quant va comensarse 'l replanteig de la via, pera construhirla; com á peó de la brigada que s' ocupava en dit trevall; y ab ella aná seguint tota la línea de cap á cap. Trevallá després en la construcció en los trajectes mes accidentats de la via; y aixís com lo soldat vell se complau en

contar las batallas en que prengué part y ab lo seu recort y escalf dona color á las sevas narracions y las anima; aixís també lo nostre guardiá, quant per atzar se trovava ajuntat ab alguna de las brigadas á l' ora de dinar, per poch que l' excitessin se posava á parlar dels fets de la línea durant la construcció y allà retreya las caygudas de ponts; las fugidas de terraplens, arrastrats per l' aygua; las ensolsiadas dels terrabuyts y 'l número de víctimas que la argila y 'l predregall varen colgar; la trencadissa y rodolament de rocas que 'l glas feya cáurer sobre la via, que després tingueren que trencarse á forsa de barrinadas; las revoltas de treballadors contra 'ls capatassos y esgarrifosas barallas ahont los ganivets hi desempenyavan lo principal paper; tot aixó ho explicava 'l guardiá ab salivera á la boca porque 'l lloch ahont estava assentada la via era l' únich recó de mon ahont havia viscut y, fora d' aquell rotllo de fets, res mes sabia. Pero lo que com á mes culminant contava, de tot lo que en aquella línea havia succehit, era la espantosa ensolsiada de *Lo Foradada de las Osseas*, aixís anomenada porque, al obrir una de las trinxeras d' aquell túnel, hi trovaren varias capas d' ossos humans, cada sostre de mes de sis pams de gruix; sobre qual troballa deya 'l guardiá, que ni de nom coneixia la historia, ni concebia que 's pogués saber res mes enllá de lo que 'ls avis explicavan, qu' aquells ossos eran de francesos de la guerra de l' any vuyt... L' auditori que tenia no 'l contradeya may sobre aquest punt y quedavan tots convensuts de que aquells ossos eran de gabatxos, com aixís los anomenavan; y fins n' hi havia algun d' imprudent y poch humá que se n' alegrava; pero la troballa de las osseas no era lo que al guardiá preocupava sino 'l fet que ja havem indicat, y qu' are sentirem á contar per ell mateix, reproduhint una d' aquellas conversas que 'n podém dir de sobre-
taula, encara que las tenia, l' auditori de qui parlém, á pla terreno sota l' ample y enlayrat dosser del cel y sense més companyia que la pau y alegria dels seus cors, lo plaher del repós que á l' hora del dinar trovavan y la solemne quietut del desert, que sols per las sevas paraulas y las sevas riallas ó esclamacions era trencada.

Componian la rodona: en Jaume, qu' era 'l nom que tenia 'l guardiá; l' Anton, capatás de la brigada, y cinch peons d' aquesta dels que dos eran anomenats pels seus respectius noms de Xiquet y Puntón. Los altres tres tenian motiu y ells hi estavan conformes porque baix tal motiu responian. A l' un li deyan *Tremp* porque era fill de la Conca; á l' altre *Llarch*, de tant alt qu' era, y á l' altre Mustela porque era molt diligent y espavilat.

Pochs dias avants de la seva mort... ¡Pobre Jaume, que lluny la veyia alashoras!...; va sortir de la seva caseta havent dinat y feu via cap al lloch ahont la brigada estava dinant que era en un pla al mitj del camp á l' indret del mateix tros qu' adobavan. Anava en Jaume boy inspeccionant la via mentres se dirigia cap al rotllo dels seus companys descobrintse de lluny la seva silueta en mitj d' aquell pla tant faltat de vegetació y no accidentat per turons ni per pregonas fondaladas. Duya 'l seu traje de sempre: espartenyas, calsas de vellut de cordonet, brusa blava ab vius vermells en las cosiduras, gorra d' uniforme, també d' un blau fosch, ab midas y nivells brodats á sobre de la visera, com á distintiu qu' usava 'l Servey de dia y Obras á que perteneixia. Sobre á la espatlla dreta, y esgayantse cap al costat esquerre, se li veyia un cordó vermell; groixut com lo dit xich de la ma, ab qual cordó sostenia y duya penjada la corva boscina de llautó, ab la que anunciava, quant venia 'l cas, un tren á la vista, y brillava com un pom d' or cada vegada que, ab lo caminar que feya 'l guardiá los raigs del sol la venian á ferir. A la ma dreta, féntlo servir de gayato, hi duya un mánech de fusta no gayre groixut, ab una banderola á cada cap: la una vermella, pera fer senya al tren que tingués de parar, y l' altre verda pera marcar la precaució. Las duas banderolas anavan aplegadas en los extrems del mánech y estavan cubertas cada una ab la seva bosseta, com la funda d' un parayguas.

D' un tros lluny van ovirarlo 'ls de la brigada, y l' Anton, que quant no era l' hora de trevallar tractava als seus peons com á amichs y s' hi mostrava franch y alegre, va dirlosli:

—Apa, noys, no vos hi ajegueu avuy á trencar la son, perque ve en Jaume y 'ns contarà alguna cosa de bó.—

—Jo, senthi ell, no dormiria may,—digué 'l Mustela y, dirigintse al Llarch, que ja estava ajegut sobre la manta que li feya de jas:

—Alsat, Llarch, que si li sents contar lo de *la mina de las osseras*, ab la por qu' agafarás t' escursarás ben be de mitj pam y serás com l' altre gent.—

—Ja l' escoltaré mitj ajegut y aixís estaré á l' alsada vostre,—va di 'l Llarch boy campetxano y, sens volguer un bon xich epigramátich.

Lo Xiquet estava xerrtcant y, mogut per lo que 's deya, va escur-

sar un poch lo trago y tot cargolant la xeremina de la bota de cuyro ahont duya 'l vi, digué, ab la major formalitat:—En Jaume es un trunfo pera contar rondallas.—

—A mi m' agrada molt lo de las osseras—digué 'l Punton.

—Es qu' aquesta no es cap historia, saltá l' Anton, sino que es veritat.—

PAU SANS Y GUITART.

(Seguirá.)

LO CANT DEL CATALÁ

I

Entre las onas del mar, saladas,
salta la nau
Roncan calderas, rodas voltejan
dringan los malls.

Brunzint traspasan locomotoras
serras y plans
Y 'l terratrémol, lo cant domina
del catalá.

II

Jo so la forsa
jo só l' enginy,
de Catalunya
só 'l valent fill.

Raso montanyas
adorno 'ls plans
só 'l que anomenan
brau catalá.

Servo l' herencia
que m' han deixat,
¡visca la Patria!
¡visca 'l treball.!

III

Si he nascut en la costa bonica
passa 'l mar sense por mon baixell;
si en ciutat populosa me trobo
be prou feyna me dona 'l teler.

Si dels valls veig lo sol, quant se colga
la llaurada y la fanga es mon pler
si en los monts m' han donada la vida,
la destral ja me dona que fer,

IV

No hi ha en lo mon cap feyna
que no conegui jo,
per xo sempre se 'm troba
por tot 'hont brilla 'l sol.

En qualsevulla terra
trevallo ab fé y bras fort
¡Jo so cosmopolita,
per trevallar tant sols.

Estimo á Catalunya
com estimarse 's pot
si may veig que perilla
per ella soch lleó.

Faig armas de las eynas
murallas del meu cos
y moro si no guanyo
y admiro aixís al mon.

V

Só 'l valent fill de Catalunya
faig gran la mare ab mon treball
lo caduceu del Deu Mercuri
es lo meu sceptre mes preuat.

Goberno ab ell per l' ample terra
ab ell governo l' inmens mar
y enbadalit lo mon al véurem
diu acotxantse á mon devant.

¡Gloria 'l que passa
que 's catalá!
¡Gloria per l' home
que 's lo treball!

TEODOR VIDAL.

